راگوزەر لەنێو دوکەڵدا دەیانڵێمەوە … لەتیف بێوار

هەستێکی خۆشە جاروبار لێرەو لەوێ دەقێکی شیعریی دڵت دەگرێت و بە خۆت دەڵێیت بێ ئینسافییە هەروا دەستبەرداریی ببم، هەرچەندە رەنگە کەس گوێ لەم بۆ چوون و خوێندنەوانەش نەگرێت، بەڵام گرنگ ئەوەیە دەروونی تۆی خوێنەر لەم کاتەدا ئاسوودە دەبێت، ماڵپەڕی دەنگەکانیش هەروایە، ناوبەناو چەند شاعیرێکی بێدەنگ شیعرێکی تێدا فڕێ دەدەن و دوایی نابیندرێنەوە، جیاوازی ماڵپەڕیش لەگەڵ رۆژنامەو گۆڤاری کاغەزییدا ئەوەیە کە هیچ مەحسووبییەتێکی تێدا نییە و بەرژەوەندی ماددی لێ ناکەوێتەوە، ئەوەی خەمی راستەقینەی شیعری بێت لیرەدا هەوڵەکەی جێدەهێڵێت و دەڕوات، بێ چاوەڕوانکردنی هیچ دەسخۆشی و دەسکەوتێکی ماددی.

شیعرەکەی شەماڵ ڕەشید وەکو بابەت لەمەڕ توانەوەی بەستەڵەکەکانی باکوورو باشووری گۆی زەوی هەوڵدانێکی شاعیرە بۆ نووسینەوەی واقیع لە دنیابینی و بە ئامرازە شیعرییەکانی خۆی، ئەم کارەسات و توانەوەیەی بەستەڵەکەکان نەك بە هۆی بەرزبوونەوەی پلەی گەرماوەیە، بەڵکو بە هوی ئەو شەڕە جهیانییەی لە چەند ساڵی داهاتوودا لە نزیکمان رووودەدات و شاعیر پێشبینیی کاریگەریی زۆر خراپی لەسەر هەسارەی زەوی بۆ دەکات، هەرچەندە زاراوەی (زەوی)وەکو بابەتیی شیعریی زۆر بەکارهاتووەو هەروەها ناونیشانی کتێبیشی لە خۆ گرتووە، بەڵام لێرەدا شوبهاندنی بە کچێکی نەخۆش گەڕانێکی جوانە لە دنیای مەجازدا، کەدیوێکی رەوانبێزیی ودیوێکی واقیعییە ، دواتریش وێناندنی خەمی زەوی وەکو هێمای دایك و کارەساتە ژینگەییەکانی سەر گوی و ناخی پەیوەست دەبێت بە گیانی مرۆڤی بە ئاگاو ویژدان زیندووەوە کە شاعیر دەڵێت:

ئێمە بێ باکانە سەیری توانەوەی ڕۆحمان دەکەین
سەیری توانەوەی دایکمان دەکەین

بەڵام هەرچی شیعرەکەی دانا عەسکەرە کە بە زمانێکی دەروونبزوێنی شیعریی لە فیراق و گیان و ماد□ دەدوێت، تێکەڵی دەکات بە فلاش باك و ناسۆرەکانی ناو بەشی نائاگایی تاکی کورد، کە هەرگیز لە بیری ناکات و جارانێك سێبەری ترسی هەنگاونانی پێ دەبەخشن، جارانێکیش نیگەرانیی و مەراق و خۆخواردنەوە، بەڵام ئایا دەکرێت ئێمە ئەو قۆناغە بەسەرکەوتوویی جێبهێڵین و ببێتە وانەیەکی

دووبارەنەبوونەوە بەوەی کەلێنەکانی نێوانمان نەهێڵین تا دوژمن نەتوانێت جارێکی تر دزەی لێوە بکات؟ ئەمەیە بە ڕای من گەورەترین وانەی مەرگەساتەکانی وەکو نوگرەسەلمان، نەك بەکارهێنانی لەلایەن هەندێك میدیاوە وەکو کولانەوەی زامەکان و موزایەدەی سیاسی و پەیداکردنی هەواداری زۆرترو خۆکردن بە خاوەنی هەموو ئەو قوربانیانەی کە خودی قوربانییە ڕاستەقینەکانیان بە جۆرەها تراژیدیای بێدەنگ چاویان لێکناو کەس پێی نەزانین، کە بەدڵنیاییەوە بەکارهێنانی شاعیر لێرەدا هۆکاری دەروونی و شیعریی و دەسەزیی خۆی هەیە و جیاوازە لە بەکارهێنانیدا وەکو تاکەکەسی داهێنەر لە دەزگایەکی سیاسی، جا گەر بگەڕێینەوە بۆ شیعری (ماتریاڵ)ی شاعیر دانا عەسکەر ئەوا دەتوانین بڵێین هەوڵێکی جوانی شیعرییە و ستایلێکی قەشەنگی ویژدانیی تیا بەکارهێناوە بە چەند ڕوویەك و لەسەر چەند تەوەرێك دەجوڵێت و کار دەکات:

١/دووبارەکردنەوەی دەستەواژە شیعریی:

بەیانییەک دەت کەسمان لەبەر نین ..

٦ جار لە شیعرێکی ٢٥ دێڕیدا یەکسەر دەبەتە خاڵی بایەخ لای خوێنەر، کە ئاماژەیرکی ئیستاتیکی و سەرەتای ڕۆژە (بەیانی)، بەڵام بە غیاب و نەبوونی ئەمە کە (مەرگ)ـە، کەواتە کۆکردنەوەی ئەم دووە دژە لە سەرەتاو دوا دێڕدا زۆرانی ناو دەقەکەمان بۆ کەشف دەکات، بەیانییەك کە (ماتریاڵزم)ـــه، وەك بە ڕووە فیزیاییی و گەردوونییەکەیدا دەیبینین بریتییە لە بەشداریی کردنی چەندان توخم و کردار لە هەڵهاتن و ئاوابوون و شەو و ڕۆژ و گەرماو سەرما و گۆشەی سەرجەم ڕووەک و گیانەوەران، هەروەها ڕووە (میتافیایك) یەکەی کە بریتییە لە کۆچی گیانمان و چیتر لەو قاڵبەدا نادرێوشیتەوە کە ناو نراوە بە (لەش)، ئەم دووبارەکردنەوەش لە ڕەوانبێژیدا ناونراوە بە جەختکردنەوە..وەڕای بەکارهێنانی وەك سازاندنی ڕێزم و ئیقاعی شیعرەکەش.

٢/ بەکارهێنانی وێنەی شیعرییە نوێکان:

کاتێك لە واقیع و خەیاڵ وێنەیەکی گونجاو دروست دەکەیت دەبێتە وێنەی شیعریی، کە جیاوازە لە واقیع و تەنیاش ئەندێشە نییە، بەڵکو بەو بەشەی واقیع کە بەکارهاتووە وێنەکە نزیك دەکرێتەوە لە تێگەشتنی خوێنەر، بە نموونە لێرەدا شاعیر میزاجی بە با بەکارهێناوە، یان پیاسەی بە ڕۆشتنی ئاو بەکارهێناوە، یان هەڵواسینی ڕوانین بە عەلاگەی جلەوە، کە لە ڕاستیدا ئەوە دەمانگەیەنێتە پلەی بەڵوانین واتە مەرگ، چونکە لە دۆخی ڕۆژانەو ئاساییدا جل دەکرێت بە عەلاگەوە، کەواتە ئەمە ئەو ڕووبەرەیە کە شاعیران توانای داهێنانی خەیانی تیا دەردەخەن، لە ڕاستیدا بەشیکی

گرنگـی شیعـر داگیردەکـات و زمـانی شیعـر د□ازێنێتەوەو دووری دەخاتەوە لە بەکارھێنانی شێوازی داڕشتنی راستەوخۆی قسەی رۆژانە، کە زۆرێك لە شیعری خێرای ئەم سەردەمەی پێ دەنووسرێت،

بەیانییەک دێت کەسمان لێرە نین ..
ھەموومان د□گ□□ینەوە سەر میزاجی با ..
بە پیاسەیەکی ئاودا رۆدەچین ..
یادەوەرییەکانمان لەسەر مێزی نانخواردن بەجێدێڵین ..
روانینمان بەعەلاگەی جلەکانەوە ھەڵدەواسین ..

٣/ دنیابینی شیعریی:

ئەو زاراوەو ئامرازو وێنە شیعریانەی لەم شیعرەدا بەکارھاتوون یەك تۆسقاڵ درەوشانەوەو تروسکەیان تیا بەدی ناکرێت، ئەمەش رەخنە نییە لە دەقەکە، بەڵکو پێویستی بە دیراسەیەکی سایکۆ-سۆسۆلۆژی ژیان و ژینگەی شاعیر ھەیە، تا ھۆکارەکانی دەستنیشان بکەین، ئەمەش سیمایەکە بە گشتی شیعری شاعیرانی کوردی پێ دەناسرێتەوە بە ھۆی ئەو دۆخە نالەبارانەی تاك و کۆ لەو کۆمەڵگایەدا پێیدا تێپەڕیون، وێڕای تێپەڕینی ئەو ھەموو ساڵانەش بۆ نموونە بەسەر کارەساتە جەرگھەژێنەکانی وەکو کیمیایی و راگواستن و ئەنفال، بەڵام زەمەن لە ناخی زۆرێك لە خودنائاگای تاکی کورد و شاعیرانیشیدا ھەر لەو ساتەدا وەستاوە، ئەی بۆ نەمانتوانیوە لەو سێ دەیەی رابردوودا بە توانا ھەمەجۆرەکانمان ساڕێژی بکەین، ئەی بۆ نەمانتوانیوە ئاواتەکان بنیاتبنێین تا ئاسۆی تێروانینمان بتەنن و گەشبینانە تەماشای داھاتوو بکەین؟ کەواتا بێگومان دەبێت ھەڵەیەك لە شوێنگەلێکدا ھەبن، مر□ق ل□بارە گشتی و جیھانی و سروشتییەکەیدا برینەکانی ساڕێژ دەبن و پاشتر دەبێتەوە کەسێکی کاراو تێکۆشەر، لە خۆڵەمێشەکەی خۆیەوە ھەڵدەستێتەوەو ژیان بنیات دەنێت، بەڵام ئێمە ھیچ ئاسۆیەکی ھیواو رووناکیمان لە دەقەکاندا بۆ ئێستا و داھاتوو نییە، ھەرچەندە شیعر ھەرگیز ملکەچی ھیچ فەرمان و مەبەست و ئاراستەکردنێك نابـێت و ھیچ یاسایەك نایگرێتەوە جگە لە (شیعربوون) کە دەبێتە زمانێکی راستەقینەی گیانی تاک و دڵ و ھزرو ویژدانی خوێنەرانی پێ دەدوێندرێت. ئەم دەقانەش واقیعێکن و ناتوانرێت خۆمانی لێ ھەلاوێرین.

بەیانییەک دێت کەسمان لێرە نین ..
ئاو لەبری ئێمە قژ دادەھێنێ ..
با لەبری ئێمە پیاسە دەکات ..
ھەور لەبری ئێمە وێنە دەگرێت ..
خۆر لەبری ئێمە ژوان دەگرێت ..
بەیانییەک دێت کەسمان لێرە نین ..

پارچەی شکاوی روحمان و ..
دوکەڵی رەشی هەناسەمان نەبێت ..
بەیانییەک دێت کەسمان لێرە نین .